

BILAGA 1: DEFINITIONER

I/ADL

Activities of Daily Living, eller Instrumental Activities of Daily Living, är ett begrepp som används i samband med professionell bedömning (inom vården) av en individs funktionsförmåga. ADL innefattar dagliga aktiviteter som att äta, gå på toaletten, handla och använda transport. Definitioner på ADL kan dock variera, vad gäller de aktiviteter som inkluderas och graden av självständighet som krävs för godkänt utförande.

Agenter

En agent är ett program som förutom att kunna utföra förprogrammerade instruktioner har förmåga att agera autonomt. En agent kan interagera/förhandla med andra enheter i sin omgivning och självständigt ta beslut.

ADSL

ADSL, Assymetric Digital Subscriber Line är en teknik som erbjuder *bredband* via kopparnätet. Förbindelsen är asymmetrisk i den meningen att det är högre hastighet för nedladdning än för uppladdning.

Bildtelefoni

En teknik som bygger på en-till-en kommunikation där ljud och bild överförs via telefontät eller Internet.

Bredband

Enligt vissa definitioner är bredband en förbindelse mha Ethernet-teknik (10 Mbps). Enligt IT-kommissionen är det en fast anslutning till Internet med minst 2 Mbps (Megabit per sekund). För det mesta nås inte dessa höga hastigheter, men man brukar dra en gräns runt 300 kbps, vilket innebär att *ISDN* inte räknas som bredband.

Bussystem

Bus System (fieldbus) är en mängd el kablar/trådar som installeras med syftet att överföra data till och från elektroniska enheter inom en byggnad. Data sänds parallellt med ström i huset och är således oberoende av strömväbrott osv. Det finns olika bus system tillverkare som använder olika protokoll för dataöverföring, t.ex. BatiBus, CEBus, Echelon, EIB, LonWorks.

Chat

Föra skriftlig dialog i realtid, ”chatta” via Internet.

Community

Ett community (intressegrupp, webbforum, nätgemenskap, nätförening) kan vara ett forum för diskussion inom Internet. Virtual community, avser nätverksbaserade sociala grupperingar som bildas eller uppstår spontant när människor umgås elektroniskt.

Datamining

Datamining kan översättas till datautvinning. Det innefattar en samling metoder för att automatisera sökandet efter komplexa samband i stora datamängder och förädla slutresultatet till en graf, tabell eller liknande.

EKG

Elektro Kardio Grafi. Mäter elektriska strömvariationer vid hjärtats verksamhet och registrerar rytmrubbningar. Visar hjärtats aktivitet i en grafisk kurva.

EEG

Elektroencefalogram. Registrerar och visar en grafisk kurva över en individs hjärnaktivitet.

E-post

Digital överföring av meddelanden med hjälp av datorer där meddelandet kan läsas vid valfri tidpunkt.

Expert System

Expertsystem är intelligenta program som består i princip av en kunskapsbas, en sökmotor och ett gränssnitt. Kunskapsbasen innehåller kunskap och regler för hur besluten ska fattas. Kunskapsbasen kan hela tiden utvecklas och med tiden innehålla mer kunskap utan att man ska behöva programmera om systemet. Syftet med ett expertsystem är att det antingen ska fungera beslutsstödjande eller beslutsfattande. Enligt Collste (1993) är ett expertsystem ett program som innehåller representationer av expertkunskaper inom det område där systemet tillämpas, har förmågan att lösa problem, dra slutsatser, eller fatta beslut som i någon mening kan betecknas som intelligenta och förmår att motivera slutsatserna eller besluten. Collste skiljer vidare på tre olika typer av expertsystem inom vården: system som i samband med diagnos- och behandlingsbeslut kan göra personalen uppmärksam på de faktorer som de riskerar att bortse från, system som i samband med diagnosprocessen tar hjälp av en databas som innehåller korrelationer mellan symtom och möjliga sjukdomar och system som, efter att till exempel användaren matat in uppgifter om symtom etcetera, lämnar förslag till behandling. Inom dagens AI (Artificiell Intelligens) forskning har man alltmer gått över till att forska på de så kallade neurala nätverken, vilket innebär att man försöker härma den mänskliga hjärnans uppbyggnad. Redan idag används dessa nätverk inom en rad områden, exempelvis för att lösa svåra optimeringsproblem inom till exempel flygtrafik och datachipstillverkning.

FAQ

FAQ står för Frequently Asked Questions vilket är dokument med sammanställda och publicerade inkomna vanliga frågor och tillhörande svar, som ofta används på Internet.

Gerontechnology/äldreteknik

Gerontechnology, är ett relativt nytt begrepp/ kunskapsdomän inom internationell forskning. Enligt Graafmans & V. Taipale (1998) handlar gerontechnology om att identifiera behov och olösta problem hos äldre och om att utveckla lösningar inom nya områden där tekniken skulle kunna vara tillämpbar. Teknik för hälsa och hemvård är ett delområde inom Gerontechnology.

GPS

GPS står för Global Positioning System och är ett system av navigationssatelliter. Systemet gör det möjligt att ta reda på vilka koordinater (latitud och longitud) en individ med mottagare befinner sig på.

GSM

GSM står för Groupe Speciale Mobile och är en (ETSI-) standard för digital mobiltelefoni, som använder TDMA (tidsdelning). GSM utvecklades under 1980-talet, pådrivet av Ericsson och Nokia, och har blivit den dominerande mobiltelefonistandarden i Europa.

Hjälpmedel

ISO beskriver handikapphjälpmedel på följande sätt:

”Sådan/t produkt, instrument, utrustning eller tekniskt system som används av personer med funktionsnedsättningar, särskilt framtagen/ eller allmänt tillgänglig/ , som hindrar, kompenserar, underlättar eller neutraliserar skadan/sjukdomen, funktionsnedsättningen eller handikappet. Inplanterbara *medicintekniska produkter*, som visserligen uppfyller definitionen ovan, brukar inte räknas som handikapphjälpmedel.

Hubb

En hubb fungerar som en mindre kopplingspunkt, med uppgiften att koppla t.ex. olika enheter till ett externt (Ethernet eller annan typ av) nätverk. Det behövs endast en kabel, på vilken hubben ansluts. Till hubben kopplas olika enheter som därmed får nätåtkomst. Idag är hubbar/switcharna begåvade med en mängd funktioner såsom dirigerings och filtrering av information.

Interactive Health Communication (IHC)

Gustafson (1999) definierar IHC som tjänster vilka möjliggör interaktion mellan en individ: konsument, patient, vårdgivare med eller via en elektronisk enhet eller kommunikationsverktyg med syfte att tillgå eller överföra hälsoinformation, eller för att erhålla eller tillhandahålla vägledning och stöd i hälsorelaterade frågor.

”interaction of an individual: consumer, patient, caregiver, or professional with or through an electronic device or communication technology to access or transmit health information, or to receive or provide guidance and support on a health related issue. Ohlsson (LF) översätter detta till Interaktiv Medicinska Kommunikation.

IR

IR (InfraRed/Infrarött ljus) är ljus av en våglängd som är längre (frekvens som är lägre) än rött ljus och därför faller utanför det synliga området. Infrarött ljus lämpar sig för kommunikation (överföra signaler) mellan elektroniska apparater på nära håll, t.ex. mellan handdatorer, bärbara datorer, mobiltelefoner, som fjärrkontroll till hemelektronik och garageöppnare, eller för punkt-till-punkt-länkar. <http://www.wikipedia.org/wiki/Infrared;>
<http://susning.nu/Infrar%fc6tt>

Informationsteknologi (IT), Information and Communication Technologies (ICT)

Elektronik, datorteknik, kommunikationsteknik och/eller reglerteknik som används för att lagra, bearbeta och överföra alla typer av information, se tex Philipson, L & Jönsson, B.(1989). IT-kommissionen menar att Informationsteknik/Informationsteknologi innefattar ”teknisk utrustning för informationsbehandling såväl som metoder och tillvägagångssätt för att utnyttja informationen”. (SOU: 1995:68) EU-kommissionen använder ICT Information and Communication Technologies.

ISDN

ISDN, Integrated Services Digital Network, är en standard för digital telefoni som togs fram under 1980-talet. ISDN kan byggas på samma koppartrådar som det äldre analoga telefonnätet. Varje abonnentlinje innehåller två talkanaler och en signaleringskanal. Att installera ISDN blir därför som att få två telefonlinjer hem, utan att någon ny koppartråd behöver dras. När talkanalerna används för telefoni klarar den 4 kHz bandbredd (8000 samples per sekund à 8 bitar). När de i stället används för dataöverföring klarar de 64 kbps, vilket är snabbare än något modem (de snabbaste modemerna klarar 56 kbps), och om båda talkanalerna används för datatrafik blir överföringshastigheten 128 kbps. (Jmfr *bredband*, minst 300 kbps).

Life-time-Home

Smarta hem med specialinriktning på kvarboende.

Medicintekniska produkter

Enligt lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584):

..”en produkt som enligt tillverkarens uppgift skall användas, separat eller i kombination med annat, för att hos människor enbart eller i huvudsak 1) påvisa, förebygga, övervaka, behandla eller lindra en sjukdom, 2) påvisa, övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller ett funktionshinder, 3) undersöka, ändra eller ersätta anatomin eller en fysiologisk process, eller 4) kontrollera befruktning. Definitionen gör att många *handikapphjälpmedel* även är medicintekniska produkter.

Nanoteknik

Populärt och lite förenklat kan nanoteknik beskrivas som att framställa material eller att driva processer i en väldigt liten skala, på nanometernivå. En nanometer är lika med en miljondels millimeter. Med nanometerstora byggstenar och strukturer kan man bygga upp material och komponenter med helt nya och unika egenskaper. Det är möjligt att vi i framtiden kommer att kunna inhämta information om människan på atomnivå med hjälp av nanoteknik. Än så länge befinner sig dock nanoteknik i utvecklingsstadiet. Den svenska framtidsstudien ”Teknisk Framsyn” från år 2000 pekar på nanotekniken som ett viktigt och strategiskt forskningsområde för Sverige.

Online

[om förbindelse:] direkt, direktansluten som möjliggör direkt interaktiv kommunikation (med en databas, ett program eller ett programsystem eller en annan människa via datorkommunikation).

Operatör

Operatör (egentligen Teleoperatör) har blivit synonymt med företag som tillhandahåller telefoni- eller datakommunikationstjänster. Dessa operatörer kan äga egna nätverk men måste inte göra det - de kan hyra kapacitet från en eller flera nätägare. Till dessa kommer utvecklare/leverantörer av diverse specialtjänster som t.ex. specifika larmtjänster. Dessa företag kanske bättre kallas teletjänstleverantörer (som tar hjälp av operatörer och nätägare). Det förekommer även att en tjänst med tillhörande programvara utvecklas av ett företag men marknadsförs via ngn större operatör.

Streaming

Direktuppspelning [i webbsammanhang:] dataöverföring som innebär att överföring och uppspelning av ljud eller rörliga bilder sker successivt, i stället för att spelas upp först när hela överföringen är klar.

Router/routa

Dirigera digital trafik till ett externt nätverk.

Residential Gateway (RG)

Kopplingspunkt. Residential Gateway gör det möjligt att ansluta flera typer av användarutrustning till en punkt i nätet där tjänsterna strålar samman, och i denna punkt separera tjänsterna efter användarens önskemål.

Sensorteknik

En sensor avkänner fysikaliska storheter som t.ex. tryck, elektrisk spänning, temperatur, ljud och ljus. Tekniken bygger på att information inhämtas genom att sensorer/monitorer avläser, känner av och registrerar olika värden.

Smarta Hem/Smart Homes

Smarta hem lösningar innebär att olika tekniska system i hemmet är integrerade i ett internt nätverk som gör att användaren kan styra olika enheter samordnat. De olika systemen är sammankopplade och kan således kommunicera internt och automatiskt utföra olika aktiviteter enligt förprogrammerade scheman eller via manuell styrning.

Telemedicin/Televård

Undersökning, övervakning, behandling och administration av patienter/patientdata med hjälp av tekniska system som ger tillgång till expertis och relevant information oberoende av var patienten, experten eller informationen befinner sig. (Balsvik).

I DS 2002:3 används istället televård, vilket definieras som ”tillämpningar som innebär kommunikation och informationsöverföring inom vården med hjälp av teknisk utrustning”, vars syfte är att ”stödja tillhandahållandet av vård, inklusive fullgörandet av administration som föranleds av vården”. Televård används då telemedicin ofta associeras enbart till medicinsk verksamhet snarare än omsorgsverksamhet. Andra förekommande definitioner av begreppet telemedicin är ”utövande av vård på distans”, ”praktisering av medicin på avstånd”. (DS 2002:3).

Trygghetslarm

Ett larmsystem som består i att individen bär ett armband med en knapp som vid tryck sänder ett larm (via telenätet) till en förutbestämd extern mottagningscentral. Ofta finns en högtalartelefon i bostaden. När larmet utlöses kan således personal på mottagningscentralen försöka tala med den äldre som utfärdat larmet.

Videokonferens

En teknik som gör samtidig video- (bild-, text- och ljud-) kommunikation möjlig för flera geografiskt spridda användare via telekommunikation.

Vårdbehov

Omsorg: Hjälp och sociala åtgärder som kommunen är skyldig att erbjuda äldre och människor med funktionshinder för att de ska kunna leva och bo i sina privata hem, gruppboendestäder eller särskilda boenden för äldre. Utförs vanligen av hemtjänstpersonal med vårdbiträdes- eller undersköterskeutbildning. Bedömning av insatsens art och grad bedöms av hemtjänstassistent.

Omvårdnad: Den hjälp som människor behöver till följd av ålderdom, handikapp eller sjukdom för att planera/utföra det som krävs i vardagslivet och för att må bra. Utförs av vårdbiträden, undersköterskor och sjuksköterskor. Sjuksköterskor fungerar ofta som arbetsledare och ansvariga för planering, genomförande och dokumentation.

Äldre

Normalt alla över 65. I vissa avsnitt: Unga äldre 65–74, Äldre 75–84, Äldre äldre 85+.

Äldreboende

Sjukhem, ålderdomshem, servicehus, servicelägenheter och gruppboende.

(Graafmans & Taipale, 1998; Kinsella & Velkoff, 2001; www.gdewsbury.ukideas.com/Asmarthomeguide.html#Types, 2003; www.nada.kth.se/dataterm/rek.html#a106, 2003; <http://susning.nu/>, 2003)